

Niekoľko poznámok k časovej veršovanej skladbe Mateja Markoviča st.

ERIKA BRTÁŇOVÁ, Ústav slovenskej literatúry SAV, Bratislava
Pedagogická fakulta TU, Trnava

K životnému jubileu profesora Milana Hamadu

Prínos prvej monografickej práce Milana Hamadu *Od baroka ku klasicizmu* (1967) pre výskum literatúry 17. a 18. storočia videl jej recenzent Július Noge „predovšetkým v naznačení vzťahov, súvislostí a vývinovej funkcie tejto literatúry“. ¹ Za kľúčový pre pochopenie podmienok vzniku novodobej umeleckej literatúry označil M. Hamada vzťah umelej literatúry a ľudovej slovesnosti. V tejto súvislosti zvlášť upozornil na „skupinu literárnych prejavov, ktoré vo svojej literárnej štruktúre (vo svojej veršovej výstavbe) využili ľudové formy verša, ľudový výrazový inventár a pod.“. ²

Za prejav pololudovej poetickej tvorby je všeobecne považovaný žáner jarmočnej piesne. Spočiatku sa pestovatelia tohto žánru sústreďovali na ospevovanie príbehov nešťastnej lásky, neobvyklých prírodných úkazov a živelných pohrôm, neskôr v období osvietenstva sa ich obľúbenými námetmi stali aj politické, hospodárske, spoločenské a kultúrne udalosti. ³ Napriek dejovému a dramatickému akcentu chýba jarmočnej piesni výraznejšia poetickosť. ⁴ Tá je charakteristická pre ďalší žáner príležitostnej epiky – pre časovú pieseň, ktorá má všetky príznaky umelej poézie, hoci nemožno celkom vylúčiť ani vplyv ľudovej slovesnosti. S jarmočnou piesňou ⁵ časovú skladbu zblízuje obvykle pripájaný (súvekým recipientom viac-menej známy) nápev, spravodajská funkcia a čiastočne aj publikum.

Pojem časovej veršovanej skladby do slovenského literárnohistorického povedomia uviedol J. Minárik už dávnejšie, no tento žáner nebol dodnes širšie reflektovaný, hoci zachované tlače potvrdzujú, že ide o špecifický druh literárnej tvorby.

Z produkcie časových skladieb obdobia 18. storočia bolo čitateľskej verejnosti sprístupnených iba niekoľko ukážok. Z nich upozorňujeme na dve „poetické“ správy o zemetrasení – *Žalobné vypsání pádu a vyvrátení města Lizabony* (1756) od Jána Čerňan-

¹ NOGE, Július: Príspevok k výskumu baroka. In: *Slovenská literatúra*, roč. 15, 1968, č. 2, s. 200.

² HAMADA, Milan: *Od baroka ku klasicizmu*. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1967, s. 35.

³ SCHEYBAL, Josef V.: *Senzace pěti století v kramářské písni*. Hradec Králové : Kruh, 1990, s. 44 a 48.

⁴ „Jiným výrazným znakem kramářské písně je silný přízvuk dějový a dramatický. Toto veršované a zpívané zpravodajství postrádá jakoukoli hlubší poesii“ (tamže, s. 28).

⁵ „Obliba písňového zpravodajství se zakořenila zejména v lidových vrstvách. Zpívaná novina přežila celý středověk a vegetovala houževnatě až hluboko do novověku. Smrtnou ránu jí zasadilo teprve dvacáté století. Formy písňového zpravodajství se ovšem měnily zároveň s hospodářským, technickým a kulturním rozvojem jednotlivých zemí“ (tamže, s. 13).

ského a *Pametné přemýšlení o strašlivém zemetrese* (1763) od Štefana Korbeľa.⁶ O niečo skôr ako spomínané tituly vyšla tlačou rozsahom kratšia skladba *Píseň truchlivá o kobyčkách* (1749) od Mateja Markoviča st., ktorej text sa zatiaľ nedostal do žiadnej čítanky či antológie, preto ho pripájame v plnom znení.⁷

Všetky tri skladby odkazujú na konkrétnu časovú udalosť, datovanú priamo v texte. Boli skomponované v tradičnom dvanásťslabičnom verši, ale iba v Markovičovej piesni je uvedený aj nápev (*Proč ten svet bojuje*) a indícia o piesňovom charaktere textu sa nachádza tiež v titule (*Píseň truchlivá*) a v samotnom texte skladby (sloveso *zpívati*).

*Odkud ale začnu, vám o nich zpívati
z množství-li prv jejich, mám vypravovati?*

V titule naznačený tragický tón skladby zvýrazňujú ešte rečnícke otázky, ktoré sú poznačené emocionálnosťou a majú podobu lamentov:

*Ach, veliký Bože! kde se to nabralo?
kde se to zrodilo, a jak naplodilo?*

Markovičova intencia vzdelávať a kultivovať súvekeho čitateľa poznamenala nielen obsah, ale tiež formu jeho literárnych prác, lebo všetky majú veršovú podobu (aj príručky *Kratičká historia království uherského* a *Vypsání stolic království uherského*). Verš však v Markovičovej tvorbe neplnil iba funkciu mnemotechnickú, ale bol aj prejavom jeho úsilia o výraznejší poetický výkon. Všetky Markovičove skladby, z ktorých je literárne najvycibrenejšou azda knižka modlitieb *Sloup ohnivý* (1756), sú predovšetkým cenným dokladom o žánrovom zameraní súvekej literárnej produkcie a v neposlednom rade aj o mentalite osvietenského človeka, na čo upozornil už Jaroslav Vlček.⁸ K žánru časovej piesne možno priradiť aj Markovičovu parafrázu prekladu z nemčiny *Píseň o chvále stavu sedláckého*, ktorú vo svojej *Antológii staršej slovenskej literatúry* zaradil Mišianik dobovo poplatne do oddielu Sociálna a zbojnícka poézia.⁹

So spomínanou intenciou realizoval Markovič aj „poetické“ rozprávanie o pozoruhodnej časovej udalosti – o prilete kobyliiek. O vecnosti výkladu svedčí okrem takmer „dokumentárneho“ zachytenia tohto prírodného úkazu aj odkaz na heslo „*Locusta*“ (kobylika), citované z populárneho slovníka talianskeho autora Ambrogia Calepina.

⁶ *Antológia staršej slovenskej literatúry*. Zostavil J. Mišianik. Bratislava : Vydavateľstvo SAV, 1964, s. 422 – 442.

⁷ Na konci tlače sa nachádza údaj „Vytisťená v Prešpurku u Františka Antonína Royera, 1749“. Dnes je tlač súčasťou fondu Lyceálnej knižnice v Bratislave (Sign. BF 67, prív. 3).

⁸ „Ale čo i Músa básnická sa nepriznáva k veľkej väčšine takých klapancií, dnes, po storočí lebo i pol druhom storočí, preda sú pre nás zaujímavé ako dokumenty vtedajšieho smýšľania osobného i verejného; hovorí z nich slovenský človek XVIII. storočia“ (VLČEK, Jaroslav: Z veršov Markovičových, Šramkových a Rožnayových. In: *Slovenské pohľady*, roč. 18, 1898, s. 35).

⁹ *Antológia staršej slovenskej literatúry*, s. 509 – 512.

*Veliký houf jeden spatřili sme zjevně,
že přes den zaletěl na tři míle země.
Co vysoké věže vzhůru se vznášejí,
vrchovatým horám se připodobňují.
(Unde non mirum est, quod maria transvolare dicantur.
Vid. Calepin. in voce Locusta)¹⁰*

Je zaujímavé, že odborné poznatky (o vonkajšom vzhľade a pohybe kobyliiek a kobylikami spôsobenej škode) zasadil Markovič do rámca horizontu skúseností recipienta textu, čo z výrazových prostriedkov veľmi jasne ilustrujú najmä prirovnania (v strofách 22, 7 a 14).

*Ne velmi jsou velké, hlavy holé mají,
čelo, co zajíci vyduté zjevují.*

*Jakť se v zimě mete sníh nad hlavu naši,
takť se i kobylinky nad člověkem vznáší.*

*Jako kdy na roli oves někdo seje,
takového sílu potracují hnoje.*

Prostredníctvom prirovnaní inšpirovaných prírodou i bežným životom (strofa 22 – 30) fyzický vzhľad kobyliiek (všetky časti tela, počnúc hlavou a končiac nohami) Markovič opísal tak dôkladne a názorne, že ich (zdá sa) recipient mohol prakticky bez ťažkostí identifikovať. Pri pozornejšom čítaní však zistíme, že ide o zámerné hyperbolizovanie reality, aby sa tým posilnil duchovný rozmer rozprávania. Za hyperbolizovaným obrazom nebezpečného hmyzu preto treba vidieť duchovné nebezpečenstvo.

*Hrdlo jejich kuklou jestiť zaoděté,
prsí, co kůň mají, zmužilé, chlupaté.
Tak čtyřma křídlyma hřbet zakrývají,
jako dlouhým pláštěm, jej přiodívají.*

Hyperbolu Markovič využil aj pri zdôraznení ďalšej črty duchovného nepriateľa, a to jeho sily a množstva:

*Tak veliká síla, jako v slunci prášku,
tak veliké množství, jako v moři písku.*

Prirovnania majú podiel na zvýšení názornosti opisu i na zmnožení vizuálnej predstavy.

¹⁰ „Preto nie je čudné, že dokonca preletia aj cez more. Pozri u Calcpina, v hesle Kobylika.“

*Na míli, neb na dvě spatříš-li kobylinky,
domnívaš se, že dým vstupuje veliký.
Měl bys to za jisté, že kraj země hoří,
tak se rozléhají, v širokém povětří.*

Autorský subjekt sa v texte prejavuje nielen ako vzdelaný narátor, ale tiež ako priamy účastník udalosti a sprostredkovateľ intenzívne prežíwanej skúsenosti (*Experto crede*. – Ver skúsenému.)

*Náramně velikou moc života mají,
i pod mnohým bitím, ne hned umírají.
Odsekneš-li hlavu kobylce, však ona,
i potom za sedm hodin bude živá.
Experto crede.*

Pokiaľ ide o výrazové inštrumentárium, treba upozorniť na časté – niekedy až trojstopňové – kumulovanie slov a slovných spojení.

*Po houfích létají, a ne všechny spolu,
zdvihnou-li se z země, činí velkou horu.
Nebe zatahují, slunce zatemňují,
a jasný den s sebou smutně zamračují.
Prov. 30, 27. Exod. 10, 15.*

Príklady z antiky, či už ide o postavy (vojvodcovia a dobyvatelia Xerxes, Scipio, Pompeius, Hannibal, Stilicho, Iulius Caesar) alebo citáty z literárnych diel (Cicero), možno chápať ako emblémy vzdelanosti.¹¹

*Jakoby národům navěští dávaly,
aby se do boje mocně šikovali.
Města ohradili, zámky upevnili,
a tak včas pokoje, na vojnu myslili.
Hinc Cicero: Felix civitas, quae tempore pacis, cogitat de bello.¹²*

Časovú udalosť Markovič využil na pripomenutie biblickej správy o ôsmej z desiatich egyptských rán (Exodus 10, 1 – 20), prostredníctvom ktorých Boh predviedol svoju moc egyptskému faraónovi a jeho ľudu. Na ďalších biblických miestach sa vpád kobyliiek vykladá ako Boží trest alebo Božia hrozba.¹³ Preto Markovič zdôraznil trestajúcu a ničiteľskú silu kobyliiek, ktorá pôsobí rovnako deštruktívne ako turecká expanzia, hlad, mor či drahota.

¹¹ O barokovom emblematickom či signatúrnem chápaní skutočnosti pozri ČERNÝ, Václav: Baroko a jeho poezie. In: *Studie ze starší světové literatury*. Praha : Mladá fronta, 1969, s. 76.

¹² „Preto Cicero hovorí: Šťastné mesto, ktoré v čase mieru myslí na vojnu.“

¹³ *Nový biblický slovník*. Praha : Návrat domů, s. 1165.

*Bůh od zlých kobylek varůj,
i od Turka, neb jakéhokoli hůle násilníka,
uchovej nás hladu, moru i drahoty;
ač sme zasloužili, tak těžké pokuty.*

Přidřžajúc sa eschatologického výkladu starozákonného proroka Joela, kobyľkám ako Božiemu vojsku Markovič prisúdil atribút nadprirodzenosti a zázračnosti.

*Žádná lidská moudrost, pryč je nezaplaší,
žádný příval, déšť, hrad, nic jim neublíží.
Mám za to, že cosi nadpřirozeného,
s nimi jest spojeno, také zázračného.*

Čerňanský a Korbel' v skladbách síce katastrofické udalosti vyložili tiež v intenciách duchovného zmyslu, no nepripojili ako Markovič odkazy na biblické knihy (Starého zákona), vyznačené na konci strof.

*Nikdy Xerxes neměl vojsko tak veliké,
ač i vysušilo řeky přehluboké.
Jak jen i v nejmenším houfu kobylek jest
z víru mou zakládám, na to i také čest.
Ioěl. II, 25. Ier. XLVI, 23. Nah. III, 15. Iudit. II, 11.*

Duchovný zmysel indikuje prepojenie časovej piesne so žánrom piesne duchovnej. Funkciou obidvoch bolo formovanie vzťahu veriaceho k reálnemu a nadprirodzenému svetu.¹⁴ Pokiaľ ide o vzťah k reálnemu svetu, išlo najmä o praktickú stránku vyrovnania sa s časovou udalosťou (prilet kobýliek). Vzťah k nadprirodzenému svetu indikujú prosby adresované Bohu (*Nyní přiletely od strany polední, / odvrátíť je od nás, Bože převelebný!*) a najmä Modlitba proti kobyľkám uvedená na konci skladby, ktorú považujeme za najvýznamnejšiu časť skladby. Má totiž strategickú funkciu, t. j. poskytuje návod, ako možno pokoriť obávaného a mocného nepriateľa oplývajúceho nadprirodzenou silou. Modlitbou Markovič vedie čitateľa k pokoreniu sa pred Bohom, k prosbe za odpustenie spáchaných hriechov, a tým k učeniu pokánia za seba (ako naznačuje už v 36. strofe: „*ach z přehrozných hříchů čihněže pokání!*“), zástupne i za uhorskú krajinu. Modlitba sprítomňuje aj nádej na zmenu života. Duchovný zmysel je napokon aj indikátorom emocionálnej a estetickej pôsobivosti (vyjadruje osobný vzťah k Bohu), podobne ako sa to javí v cirkevných piesňach.¹⁵

¹⁴ „Jejich (kancionálov) cílem bylo nejen usměrňování a ovlivňování vztahu člověka k Bohu, ale i formování jeho postojů k okolnímu světu reálnému“ (PALAS, Karel: Pololidové básnictví barokní a kancionálová píseň. In: *O barokní kultuře*. Brno : Universita J. E. Purkyně, 1968, s. 76).

¹⁵ „Estetická kvalita cirkevných písní sa teda prejavovala predovšetkým v tom, že budovala jednotu tvorstva a Stvoriteľa“ (VRÁBLOVÁ, Timotea: Špecifiká evanjelickej duchovnej piesňovej tvorby na Slovensku v 17. storočí (Cithara Sanctorum). In: *Studia Academica Slovaca* 39. Bratislava : Univerzita Komenského, 2005, s. 319).

Hoci estetická úroveň Markovičovej časovej piesne nepresahuje bežný súveký štandard, jej veršovaný poučný a duchovne usmerňujúci obsah ilustruje, ako sa v umeleckom texte daného obdobia prejavuje synkretizmus funkcií, pričom sa zohľadňujú osobnostné dispozície „ľudového“ čitateľa.

Príloha¹⁶

Píseň truchlivá o kobyľkách, ktoré L. P. 1748. do Uher přiletely, skrze Matěje Markovice složená, a s modlitbou proti nim vytištěná.

Zpívá se, jako: Proč ten svět bojuje.

Osm a třidceti lét již pominulo,
jak žádných kobylek v Uhřích nebývalo:
Nyní přiletely od strany polední,
odvrátiž je od nás, Bože převelebný!

2. Odkud ale začnu, vám o nich zpívati
z množství-li prv jejich, mám vypravovati.
Škodou-li velikou, kterouž způsobují;
tvářnost-li, neb z místa, jak se přestěhují.

3. Po houfích létají, a ne všechny spolu,
zdvihnou-li se z země, činí velkou horu.
Nebe zatahují, slunce zatemňují,
a jasný den s sebou smutně zamačují.
Prov. 30, 27. Exod. 10, 15.

4. Na míli, neb na dvě spatříš-li kobyľky,
domnívaš se, že dým vstupuje veliký.
Měl bys to za jisté, že kraj země hoří,
tak se rozléhají, v širokém povětří.

5. Nikdy Xerxes neměl vojsko tak veliké,
ač i vysušilo řeky přehluboké.
Jak jen i v nejmenším houfu kobyľek jest
z víru mou zakládám, na to i také čest.
Ioěl. II, 25. Ier. XLVI, 23. Nah. III, 15. Iudit. II, 11.

¹⁶Text prepisujeme (s výnimkou latinských slov) podľa nasledovných zásad: g > j, j > i, v > u, w > v, y > i, au > ou, ss > š, tz > c, ti > ě, a nebo > anebo, škoduli > škodu-li.

6. A ta jest příčina, že Duch svatý v Písmě,
vojsko madiánské pro množství přílišné
zástupům kobylek připodobnit ráčil,
o silném táboru jejich nás poučil.
Iud. VII, 12.

7. Jakt' se v zimě mete sníh nad hlavu naší;
takt' se i kobylky nad člověkem vznáší.
Bijí se do tváři, hlučí, co zvuk bojů,
neb jakby včel pustil pět statisíc rojů.
Sirac. XLIII, 19.

8. Na způsob oblaků tmavých se zdvíhají,
až strach a lekání lidem způsobují.
Od tohto kraje, jeden od onoho,
druhý, třetí, čtvrtý houf, kobylek mnoho.

9. Nikdy sme ten zázrak nevidali mnozí,
díváme se na ně, z kopců, z domů, z věží.
Strašíme je zvoncí, klopáčí, metlami,
třískáme nadarmo, křičíme s dítkami.

10. Ze země je splášíš, zahnat pryč nemůžeš,
před sebou přestrašíš, za sebou spatřuješ.
Zatáčet se můžeš s nimi jakť se líbí,
ony jsou nad tebou, vůkol tebe všudy.
Iob. XXXIX, 20.

11. Byťby je stotisíc lidu obstoupilo,
a všelijak s nimi zbrojně harcovalo.
Ony to za hříčku a žert pokládají,
sem tam mezi lidmi, bystře se zvrťají.

12. Hned se tak stavějí, že se pryč poženou;
však prv než se nadáš, obnovují vojnu.
Přicházejí nazpět v veliké síle,
letí co orlice, s mnohým hlukem rychle.

13. Vojensky se kladou v čas studena k zemi,
teplotu miluje jejich přirození.
Však vzejde-li slunce, tožť daleko letí,
tu se dostávají, prv než lidé zvědí.
Nah. III, 17.

člověk, přemýšlel, jak se má chovat
k tomu, co se děje v přírodě, a jak
se má chovat k tomu, co se děje v
lidské společnosti.

člověk, přemýšlel, jak se má chovat
k tomu, co se děje v přírodě, a jak
se má chovat k tomu, co se děje v
lidské společnosti.

člověk, přemýšlel, jak se má chovat
k tomu, co se děje v přírodě, a jak
se má chovat k tomu, co se děje v
lidské společnosti.

člověk, přemýšlel, jak se má chovat
k tomu, co se děje v přírodě, a jak
se má chovat k tomu, co se děje v
lidské společnosti.

člověk, přemýšlel, jak se má chovat
k tomu, co se děje v přírodě, a jak
se má chovat k tomu, co se děje v
lidské společnosti.

člověk, přemýšlel, jak se má chovat
k tomu, co se děje v přírodě, a jak
se má chovat k tomu, co se děje v
lidské společnosti.

člověk, přemýšlel, jak se má chovat
k tomu, co se děje v přírodě, a jak
se má chovat k tomu, co se děje v
lidské společnosti.

člověk, přemýšlel, jak se má chovat
k tomu, co se děje v přírodě, a jak
se má chovat k tomu, co se děje v
lidské společnosti.

člověk, přemýšlel, jak se má chovat
k tomu, co se děje v přírodě, a jak
se má chovat k tomu, co se děje v
lidské společnosti.

14. Bud'to že sedají, anebo létají,
všudy hnoje množství velké nechávají.
Jako kdy na roli oves někdo seje,
takového sílu potracují hnoje.

15. Veliký houf jeden spatřili sme zjevně,
že přes den zaletěl na tři míle země.
Co vysoké věže vzhůru se vznášejí,
vrchovatým horám se připodobňují.
(*Unde non mirum est, quod maria transvolare dicantur.*
Vid. Calepin. in voce Locusta:)

16. V letění svém vždycky ten obyčej mají,
přední sobě dole na zemi sedají.
Zadní pak co z peci dým se pozdvihují,
a tak přednost v šiku tyto dostávají.

17. Volno jdou, jak vojsko v pancíř zobláčeno,
ano jak do boje mocně připraveno.
Ač je i přestrašíš, zbit je však nemůžeš,
prv umřeš, než jeden houfíček přemůžeš.

18. Tisíc milionů bytby i zmordoval,
co to? jakoby pět včel z tisíc rojů vzal.
Jakoby si pět zrn z sto mír prosa ujal,
a neb pět krupějek z studně vody vyňal.

19. Některá částečka tábor nechávají,
a jako na loupež se vytrhávají.
Však po malé chvíli opět se vracají,
s velikou radostí: a k svým přicházejí.

20. Ach veliký Bože! kde se to nabralo?
kde se to zrodilo, a jak naplodilo?
Tak veliká síla, jako v slunci prášku,
tak veliké množství, jako v moři písku.

21. Pole nám rabují, zelenost zžírají,
lidu i hovádkům pokrm ujímají.
Tak chruští zubami, jak v trávě koňové,
neb jak ukazují, pysky řvoucí lvové.
Amos. VII, 1. 2. Ioel. I, 4.

22. Ne velmi jsou velké, hlavy holé mají,
čelo, co zajíci vyduté zjevují.
Rohy-li, čo uši jsou dva na tom čele, nevím,
to však povím, že jsou velmi dlouhé.

23. Oči za rohami (co nevidána věc!)
na vrchu na hlavě, kdeby měl byt věnec.
Od rohů až k ustům, dva pásy znamenám,
podobné ku barvě mladým přepelicám.

24. Toula-li se která na zemi kobyłka,
dokavád ji lapíš, dobrá ujde chvílka.
Ještě budeš od ní opodál na straně,
bystrý zrak majíc hned, na křídla se zdvihne.

25. Ústa jsou veliká, a nadmír široká,
z nichžto vždy brunátná kropějka vymoká.
Pysky rozseknuté, co zajíci mají,
nímiž dva ohavné zuby zakrývají.

26. Na vrchní čelisti, jsou ti dva zubové,
ostří, tvrdí, jako krví napuštěné.
Střihají zelinu, jako nožnicemi,
nebo spodních zubů naskrze nemají.

27. Hrdlo jejích kuklou jestiť zaoděté,
prsí, co kůň mají, zmužilé, chlupaté.
Tak čtyřma křídla hřbet zakrývají,
jako dlouhým pláštěm, jej přiodívají.

28. Na křídlech jsou šperky, rozličných způsobů,
rytířů, pevností, mající podobu.
Bašty, věže, zámky, patrně uhlídáš:
jestliže jen pilně, k těm křídílám přihlídáš.

29. Jakoby národům navěští dávaly,
aby se do boje mocně šikovali.
Města ohradili, zámky upevnili,
a tak včas pokoje, na vojnu myslili.

Hinc Cicero: Felix civitas, quae tempore pacis, cogitat de bello.

30. Šest noh a pazoury, dva na každé spatříš,
a jako dvanácte háků ostrých uzříš.

Kterýmiž se mocně, stromů, bylin, chytá,
nechť jako chce příval, jími sem tam zmítá.

31. Podivení hodná věc byla viděti,
když v horách na duby počaly sedati.
Nejen ratolesti pod sebou lámaly,
než i tlusté duby od vrchu štípaly.

32. Náramně velikou moc života mají,
i pod mnohým bitím, ne hned umírají.
Odsekneš-li hlavu kobylce, však ona,
i potom za sedm hodin bude živá.
Experto crede.

33. Volný jest to národ, nelekne se lehce,
letí, sedá, žere, vstává, kdy, kde sám chce.
Střelbu, zvony, hřmot, křik, buben, troubení,
vysmívá, pohrdá tím vším, k zahanbení.

34. Nikdo je nezvrátí, kam se ony zdvihnou,
tak v povětří letí, k rozkazu Božímu.
Jdou tam, kam je pošle, ten hejtman nebeský;
však je často vidíš, zpět konat své cesty.

35. Nikdy tak Scipio, anebo Pompeius,
nikdy tak Hannibal, Stilicho, Iulius
šťastně neválčili, jak vojsku ⁽²⁾ Božímu,
poddává se všecko, na poddanost jemu. ⁽¹⁾ *Ioël II, 25*

36. Žádná lidská moudrost, pryč je nezaplaší,
žádný příval, déšť, hrad, nic jim neublíží.
Mám za to, že cosi nadpřirozeného,
s nimi jest spojeno, také zázračného.

37. Již nyní po polích sypou vajec množství,
na rok, jak se vidí, bude mladých dosti.
Dírky si dělají do země, tak sedí,
by své pokolení zachovaly, hledí.

38. Kobylky na Egypt pro hříchy poslány;
ach, z přehrozných hříchů čiňmeže pokání!
Kterýmiž sme túto plágu zasloužili,
ó bychom té pomsty nebyli dožili!

39. Bůh od zlých kobylek varůj,
i od Turka, neb jakéhokoli hůle násilníka,
uchovej nás hladu, moru i drahoty,
ač sme zasloužili, tak těžké pokuty.

40. Zapud' pryč kobyly, svou Bože pravici,
však jsi ty Pán Bůh náš, Kriste všemohoucí.
Uvrz je do moře, a shlad' hříchy naše, ó křesťane,
k Bohu! hned, hned obraťme se.

41. Smilůj se nad námi a varůj nás zlého,
na duši, na těle, i co jest našeho.
Dej co tobě milé, a svatou pobožnost,
dej se tvá vůle vždy, tak máme na tom dost, Amen.

U Joele v II, 25.
Kobyly vojsko Boží veliké, kteréž posílá na nás.

Modlitba proti kobylkám

Ach veliký a hrozný Bože! kterýž ostříháš smlouvu a milosrdenství těm, kteříž tebe milují a ostříhají přikázání tvých. Zhřešili sme a nespravedlivě sme činili, spronevěřili sme se, tvou milost a hojná dobrodiní, kteráž si nám nad mnohé jiné národy prokázal v této krajině, přenášeli sme v chlípnost, a čím více si nás k pokání vedl, tím více sme hříchy množili, a čelo své čím dále tím více proti tobě zatvrdili. Naše město a krajina, jako zjevně jest, byla naproti jiným krajinám, které si v hněve svém trestal, jako zahrada Boží, nemající nedostatku v ničemž dobrém. Neboť sme měli požehnání v hojnosti, kterého i sousedští národové s námi užili; končiny naše obdarils pokojem, a brány naše pevnou stráží ohradil; že se žádný nepřítel k nám přiblížiti nemohl. Ale nyní, ó Hospodine! rozpomínáš se na hříchy naše, a nepravosti naše postavuješ na světlo obličej tvého. Sesiláš na nás mocné vojsko tvé, vedeš proti nám škodlivé kobyly. Před nimi jest země jako rozkošná zahrada, za nimi jako popleněná pustina. Tuto škodlivou plagu, již i nejurodnější pole zkusilo, nad čímž i lidé i hovádky, i zvěr polní vzdychá. A nyní již na tom jest, aby se tato plága i k nám přiblížila, jestli se ty, o milosrdný Bože! nad námi neslituješ, a ji od nás neodvrátíš. Protož přicházíme před Trůn tvé Božské velebnosti, v této naší, a takměř všeobecné nouzi, ve jménu Ježíše Krista, a padajíce, pokorně prosíme tebe, ne pro nějaké naše spravedlnosti, ale pro milosrdenství tvá mnohá. Vyslyš, ó Pane, Pane odpusť, Pane pozorůj, a učiň! neprodlevej pro sebe samého. Ach, Hospodine! smilůj se nad lidem tvým, aniž zahanbůj dědictví tvého. Rozkaž tomuto vojsku, aby se našeho pole a vinic nedotýkalo, ale se jinam obrátilo. A budeme tě se všemi tvými věřícími dítkami, i za takové dobrodiní chváliti a velebiti, zde v shromáždění svatých, i tam v blahoslavené věčnosti, Amen.